

Βιβλιοπαρουσίασις

Κώστα Β. Καραστάθη

Ἀρβανίτες Ἀπόγονοι Μινωϊτῶν Κρητῶν Ἱστορικο-γλωσσικὴ Μελέτη

Ἐκδόσεις «Ἰνφογνώμων».

Ἐκδοση 3ῆ προσαυξημένη με νέα πρόσθετα τεκμήρια, Ἀθήνα, Μάρτιος 2019.

Σελίδες: 358 (14 x 21 ἐκ.).

Κυκλοφορεῖ ἀπὸ τὶς ἐκδόσεις «Ἰνφογνώμων» ἡ τρίτη προσαυξημένη ἔκδοσις τοῦ βιβλίου τοῦ Κώστα Β. Καραστάθη «**Ἀρβανίτες: Ἀπόγονοι Μινωϊτῶν Κρητῶν**».

Στὴν ἔκδοσις παρουσιάζονται οἱ περίπλοκες ἱστορικὲς σχέσεις τῶν ἀρχαίων ἑλληνικῶν φύλων καὶ ἡ σταδιακὴ συγγενικὴ σύζευξις μεταξὺ τῶν Κρητῶν καὶ ἐκείνων, οἱ ὅποιοι στὴν συνέχεια ὀνομάσθηκαν καὶ ἔγιναν γνωστοὶ ὡς «**Ἀρβανίτες**».

Ἐπίσης, πλῆθος ἱστορικῶν, λαογραφικῶν καὶ γλωσσικῶν στοιχείων ποὺ ἀφοροῦν στοὺς Κρητες Ἰάπυγες ἀποδεικνύουν, ὅτι οἱ **Ἀρβανίτες**, οἱ ὅποιοι ἔφθασαν στὴν Ἑλλάδα κατὰ τὸν 14ο καὶ τὸν 15ο αἰῶνα ἦταν ἀναμφίβολως ἀπόγονοι Κρητῶν τῆς ἐποχῆς τοῦ Μίνωος Β΄.

Καταγράφονται βῆμα-βῆμα οἱ μεταναστευτικὲς κινήσεις τῶν Μινωϊτῶν Κρητῶν, ἀπὸ τὴν ἀποτυχημένη ἀπόπειρά τους νὰ καταλάβουν τὴν ἀρχαία Σικελία καὶ νὰ ἐκδικηθοῦν τὸν θάνατο τοῦ βασιλιᾶ τους Μίνωα Β΄, δημιουργοῦ τοῦ περίφημου μινωϊκοῦ πολιτισμοῦ (περὶ τὸ 1274), ἕως τὴν θεομηνία

πού τους υπεχρέωσε να εγκατασταθῶν σὲ περιοχὴ τῆς Ἀδριατικῆς.

Ακολουθώντας μία σχεδὸν ὁμηρικὴ πορεία, οἱ ἀπόγονοι τῶν Κρητῶν, σμιλευμένοι μέσα ἀπὸ τὴν ἀνάγκη τῆς ἀναζητήσεως ἑνὸς καλύτερου μέλλοντος καὶ τῆς ἀποφυγῆς τῶν κινδύνων, ἴδρυσαν τὴν **παραθαλάσσια πόλη Ἄρβη**, ἡ ὁποία ἀπὸ τὸν 19ο αἰῶνα π.Χ. ὑπῆρξε μεγάλο διαμετακομιστικὸ ἐμπορικὸ κέντρο γιὰ ὁλόκληρη τὴν Μεσόγειο, καὶ μετονομάσθηκαν σὲ **Ἀρβανίτες**.

* * *

Ὁ Κώστας Β. Καραστάθης γεννήθηκε στὴ Μαλεσίνα. **Σ**πούδασε Παιδαγωγικὰ στὴν Μαράσλειο Παιδαγωγικὴ Ἀκαδημία μὲ ὑποτροφία τοῦ Ἰδρύματος Κρατικῶν Ὑποτροφιῶν, ἀποπεράτωσε τὶς σπουδές του ὡς ἀριστοῦχος καί, ἀργότερα, κατόπιν εἰσαγωγικῶν ἐξετάσεων, μετεκπαιδεύτηκε ἐπὶ διετίαν στὸ Διδασκαλεῖο Δημοτικῆς Ἐκπαιδεύσεως. **Ἐ**φεδρος Ὑπολοχαγὸς Πεζικοῦ (ΦΕΚ 134/23-4-1983, τεῦχος τρίτο). **Τὸ** Ὑπουργεῖο Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων τὸν τίμησε μὲ τὴν ὑπ' ἀριθμ. 54415/21-7-1964 (ΦΕΚ 2034-7-1964 τ. Γ') Εὐφημο μνεῖα «διὰ τὴν ἐξαιρετικὴν ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ δρασίῳ σας, συμφώνως πρὸς τὰς ὑπ' ἀριθμὸν 21 καὶ 28/1964 πράξεις τοῦ Α.Σ.Δ.Ε.Π.».

Ἐγγαμος μὲ τὴν Ἐφη Χρυσανθακοπούλου, ἀπέκτησαν δύο παιδιά καὶ ἕξι ἐγγόνια.

Παράλληλα πρὸς τὸ ἐκπαιδευτικὸ του ἔργο ἀσχολήθηκε μὲ τὴν Ἱστορικὴ ἔρευνα καὶ τὴν Λογοτεχνία (κυρίως Διήγημα καὶ Ἱστορικὸ μυθιστόρημα). **Δ**ιηγήματά του, δοκίμια, ἱστορικὰ μελετήματα, κριτικὲς κ.ἄ. ἔχουν δημοσιευθεῖ σὲ λογοτεχνικὰ περιοδικὰ καὶ σ' ἄλλα ἔντυπα: Νέα Ἑστία, Φιλολογικὴ Βραδυνή, Νέα Σκέψη, Σύγχρονη Σκέψη, Κοινωνικὲς τομὲς, Στερεὰ Ἑλλάς, Πειραιϊκὴ Ἐκκλησία, Πνευματικὴ Ρούμελη, Νουμάς, Αἰολικὰ Γράμματα, Τὸ Σχολεῖο καὶ τὸ Σπίτι, Ἐκπαιδευτικὴ Ἥχώ κ.ἄ. περιοδικὰ καὶ ἡμερησίαις ἐφημερίδες.

Ἐχει διατελέσει Μέλος Ἐταιρείας Ἑλλήνων Λογοτεχνῶν, τῆς Ἐθνικῆς Ἐταιρείας Ἑλλήνων Λογοτεχνῶν καὶ ἄλλων πνευματικῶν Συλλόγων.

Κατόπιν εἰσηγήσεως τῆς Θ' Ἀρχαιολογικῆς Περιφέρειας Θηβῶν ὁρίσθηκε ὡς Ἐκτακτὸς Ἐπιμελητῆς Ἀρχαιοτήτων Περι-

φέρειας Μαλεσίνας με την υπ' αριθμ. 5871/5-4-66 Απόφαση του Υπουργείου Πολιτισμού.

Μὲ τὸν «Ὁμιλο γιὰ τὴν διάσωση τοῦ Βυζαντινοῦ ναοῦ τῆς Ἱ. Μ. Ἀγίου Γεωργίου Μαλεσίνας» (Ἀριθμ. ἐγκρ. Πρωτ. 2408/1992), τοῦ ὁποῖου ὑπῆρξε ἰδρυτὴς καὶ πρόεδρος (1992-2003), καθαρίστηκε ὁ περιβάλλων τὸν ναὸ χῶρος ἀπὸ τοὺς σωροὺς τῶν ἐρειπίων ποὺ προκάλεσε ὁ σεισμὸς τοῦ 1894, στερεώθηκαν ὀρισματά κτίσματα καὶ καταρτίστηκε οἰκονομικοτεχνικὴ μελέτη γιὰ τὴν ἀναστήλωση τοῦ ἱστορικοῦ ναοῦ, ἢ ὅποια καὶ πραγματοποιήθηκε μὲ τὴν ἔνταξη τοῦ ἔργου στὸ Εὐρωπαϊκὸ Πρόγραμμα Ντελὸρ 2.

* * *

Περιεχόμενα

Πρόλογος.

Εἰσαγωγή.

Μέρος Πρῶτο:

Μινωῖτες Κρητες

Α'. Κρητες Ιάπυγες.

Β'. Φυγὴ Στασιαστῶν Ιαπύγων στὴν Λιβυρνία.

Γ'. Ἐγκατοίκηση τῶν Ιαπύγων Κρητῶν στὴν Λιβυρνία.

1. Γενικὰ περὶ τῆς Λιβυρνίας (ἢ Λιβουρνίας).

2. Ἡ Ἄρβη καὶ τὰ μυστικά της.

3. Ἡ σημαντικὴ μαρτυρία τοῦ Πλινίου.

4. Πόλεις καὶ Νησιά μὲ Κρητικὰ ὀνόματα στὴ Λιβυρνία, Δαλματία καὶ τὴν Ἰλλυρία μέχρι τὴ Χαονία.

5. Πληροφορίες ἀπὸ τὸν Ἑκαταῖο τὸν Μιλήσιο (6ου αἰῶνα π.Χ.).

6. Πληροφορίες ἀπὸ τὸν Σκύλακα (4ου αἰῶνα π.Χ.).

7. Πληροφορίες ἀπὸ τοὺς περιηγητὲς ποιητὲς Διονύσιο τὸν περιηγητὴ καὶ Σκύμνο τὸν Χίο ἔχουμε στοὺς ὕμνους γιὰ τὴν περιοχὴ.

Δ'. Ἄρβοι καὶ Ἄβροι.

Ε'. Ἄρβων. Συνεργασία μὲ τοὺς Ἰλλυριοὺς.

1. Ἰδρυση τοῦ Ἄρβωνος.

2. Ἡ Ἑλληνικὴ Μυθολογία περὶ τῶν Ἰλλυριῶν.

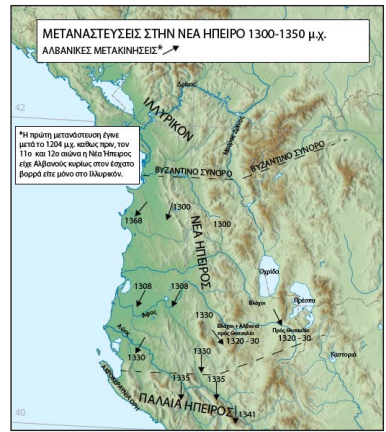
3. Έλληνες και Ίλλυρικές φυλές.
4. Έλληνικές τοπωνυμίες στη Λιβυρνία και Ίλλυρία.
5. Πληροφορίες περι Άβρων και Ίλλυριών.
6. Δίγλωσσοι Ίλλυριοί και Άρβιοι.
7. Η διαβίωση σέ γειτονικούς χώρους.
8. Συγκρούσεις.

ΣΤ'. Άρβανον.

1. Οί Άρβώνιοι μετονομάζονται σέ Άρβανίτες.

2. Ιστορικά στοιχεία περι τών Ταυλαντιών κ.ά. Ίλλυριών.

Ζ'. Καταστροφές σέ Ήπειρο και Ίλλυρία. Απομόνωση τών Άρβιων Ιαπυγών και τών Ταλαντιών στα βουνά τους.

Χάρτης της Ίλλυρίας.

Μέρος Δεύτερο:

Άρβανίτες και Σκιπετάροι (Άλβανοί)

Α'. Οί Άρβανίτες και οί Σκιπετάροι βγαίνουν από τις έρημίες και την άφάνεια.

1. Άρβανίτες.
2. Λιάπηδες: Ένα παρωνύμιο τών Άρβανιτών από τους Σκιπετάρους.
3. Σκιπέρια και Σκιπετάροι (Άλβανοί).
4. Η σύμμιξη πού δέν έγινε ποτέ.

Β'. Μετανάστευση μεγάλου αριθμού Άρβανιτών στη Νότια Ελλάδα και Απουλία της Κάτω Ιταλίας.

1. Φυγή Άρβανιτών κατά την Ελλάδα και την Απουλία.
2. Άρβανιτόγλωσσοι Ήπειρώτες στη Νότια Ελλάδα.
3. Στους όμαδικούς έποικισμούς στην Ελλάδα δέν συμμετείχαν Σκιπετάροι.

Γ'. Πατριδωνυμικοί όροι πού προκαλοῦν σύγχυση και άλλοι πού μεταλλάσσονται...

Δ'. Τεκμήρια Έλληνικότητας τών Άρβανιτών.

1. Άρβη Λιβυρνίας.
2. Γλωσσικά.
3. Στην Ίλλυρία ή όνομασία Άρβιοι ή Άρβοι έγινε Άρβοι με τόν αναγραμματισμό.

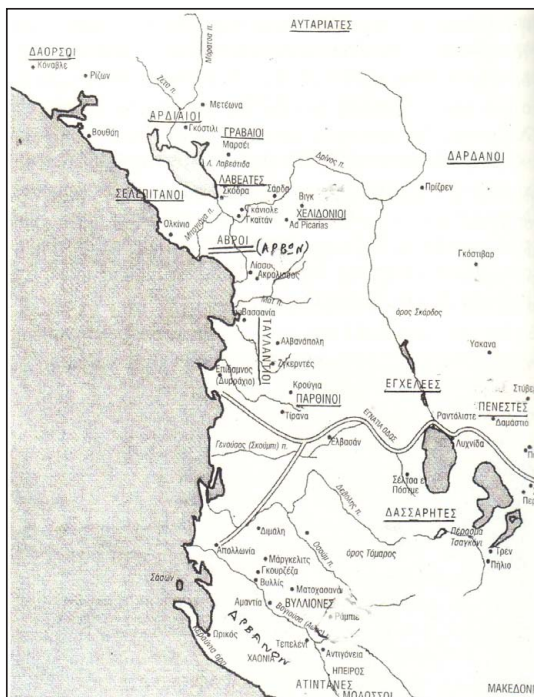
4. **Τ**ὰ νησιὰ μὲ ὀνομασίες Κρητικές.
5. **Τ**οπωνύμια κοινὰ σὲ Κρήτη καὶ Ἀρβανον.
6. **Γ**ερωχία.
7. **Κ**ρηῖτες στὴ Λιβουρνία.
8. **Ἐ**πιστημονικὲς προσεγγίσεις τοῦ θέματος.
9. **Τ**ὶ ἀφηγοῦνται οἱ ἐξισλαμισμένοι Λιάπηδες.
10. **Ὁ** Ζεὺς: Ζὴν ἦταν στὴν Κρήτη, Ζὴν καὶ στὴ Νότια Ἰλλυρία.
11. **Οἱ** ἐξισλαμισμένοι Λιάπηδες διατηροῦσαν μέχρι τὸν 19ο αἰῶνα μ.Χ. θρυλο ἀποκλειστικὰ Κρητικὸ περὶ τοῦ Διός.
12. **Ἡ** Κρήτη στὴ Μυθολογία τῶν ἐξισλαμισμένων Λιάπηδων.
13. **Ἐ**λληνικὲς, καὶ εἰδικότερα Κρητικὲς παραδόσεις, δοξασίες καὶ θρυλοὶ στὴ ζωὴ τῶν Ἰαπύγων τῶν Κεραυνίων (Λιάπηδων).
14. **Φ**θόγγοι ἑλληνικοὶ στὴν Ἀρβανίτικη.
15. **Ἐ**λληνικὴ Θεογονία στοὺς Ἀλβανούς.
16. **Ἐ**ξισλαμισμένοι Λιάπηδες: «Χώρια ἀπὸ τὴν πίστη, εἴμαστε ἀδέρφια».
17. **Ὁ** κόσμος τῆς ἐρημιᾶς.
18. **Δ**ιαφορετικὴ ἢ διάλεκτος τῶν ἐξισλαμισμένων Λιάπηδων.
19. **Ἐ**γγραφή μαρτυρία ἀνώνυμου Σουλιώτη τὸ 1803 γιὰ τὴν καταγωγή τῶν ἐξισλαμισμένων Λιάπηδων.
20. **Οἱ** ὀνομασίες πολλῶν ἀρχαίων ἑλληνικῶν πόλεων καὶ ἑλληνικὰ τοπωνύμια στὴν Ἰλλυρία.
21. **Σ**ποραδικὲς ἱστορικὲς μαρτυρίες περὶ τῶν Ἰαπύγων-Λιάπηδων τῆς Ἰλλυρίας.
22. **Τὸ** ὑδρομέλι.
23. **Οἱ** ἀρβανίτικες ὀνομασίες τῶν ἡμερῶν τῆς ἐβδομάδας διαιωνίζονται!

Ε'. Γλωσσικὰ τεκμήρια περὶ τῆς καταγωγῆς τῶν Ἀρβανιτῶν.

1. **Ὀ**μηρικὲς καὶ λοιπὲς ἀρχαῖες ἑλληνικὲς λέξεις στὸ Ἀρβανίτικο ἰδίωμα.
2. **Ἀ**ρχαῖες ἰδιωματικὲς Κρητικὲς λέξεις στὸ Ἀρβανίτικο Ἰδίωμα.
3. **Σ**υμπεράσματα ἀπὸ τὴ μελέτη τῶν τριῶν Λεξιλογίων.

Μερκούριος Μπούας.

ΣΤ'. Αὐτόνομες φάρες
 Ἡπειρωτῶν, Ἀρβανι-
 τῶν, Ἀρβανιτόβλαχων
 καὶ Ἑλληνόβλαχων.

**1. Οἱ Μπουαῖοι ἢ Μπού-
 οἶοι.**

Μερκούριος Μπούας
 (ὁ τελευταῖος τῆς γε-
 νιᾶς ποὺ κατέπληξε
 τὴν Εὐρώπῃ).

2. Οἱ Μαλακάσιοι.

3. Οἱ Μεσαριτες.

4. Οἱ Ζενεβιζαῖοι.

5. Οἱ Μουζαρακαῖοι.

6. Οἱ Λιοσαῖοι.

7. Οἱ Ζουλιαναῖοι.

**8. Τὸ Σούλι, μιὰ ξεχω-
 ριστὴ Ἰαπυγικὴ πα-
 τριά.**

9. Ἡγέτες πατριῶν ἰδρυτὲς οἰκισμῶν τῆς Ἀττικῆς.

Ζ'. Ἀρβανῖτες μισθοφόροι σὲ εὐρωπαϊκοὺς στρατοὺς.

Η'. Οἱ ἐξισλαμισμένοι Λιάπηδες τῶν Κεραυνίων.

Θ'. Λιάπηδες πολεμοῦν γιὰ τὴν Κρήτη.

**Ι'. Οἱ Λιάπηδες τῆς Ἀλβανίας κατὰ τὸν 19ο αἰῶνα ζητοῦν
 βοήθεια ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα γιὰ τὴν ἀπελευθέρωσή τους ἀπὸ
 τοὺς Τούρκους.**

Μέρος Τρίτο:

Ἡ μαρτυρία τῶν λέξεων

Εἰσαγωγή.

1ο Λεξιλόγιο:

1076 ὁμηρικὲς λέξεις ἐνταγμένεες στὴν Ἀρβανιτικὴ διάλεκτο.

2ο Λεξιλόγιο:

410 ἀρχαῖες ἑλληνικὲς λέξεις τῶν 6ου, 5ου καὶ 4ου αἰώνων
 π.Χ. ἐνταγμένεες στὴν Ἀρβανιτικὴ διάλεκτο.

3ο Λεξιλόγιο:

148 ἀρχαῖες ἰδιωματικὲς κρητικὲς λέξεις (ἀπὸ τὶς «γλωσ-
 σες» τοῦ Ἡσυχίου κ.ἄ.) ἐνταγμένεες στὴν Ἀρβανιτικὴ διά-
 λεκτο.

Διασωζομένων στὸ Ἀρβανιτικὸ ἰδίωμα λέξεων τῆς πρωτο-
ελληνικῆς (προϊστορικῆς) γλώσσας μὲ δίγαμμα F.

Ἐπίλογος.

Βιβλιογραφία.

Εὐρετήριο.

Ὑποσημειώσεις.

Βιβλία τοῦ ἰδίου.

